

Za nejlepším kuchařem mezi alchymisty na zámek jako z Anglie

Poslechni si alchymistický příběh o Bavoru Rodovském a vyprav se do místa, odkud byl lichvář Munch. Najdi zdejší zámek.

Zámek je ukrytý v parku a možná si tu budeš připadat jako na dalekých britských ostrovech. Právě z Anglie totiž přišel architekt, který tuto stavbu v 19. století pro hraběte Harracha navrhl. Po vzoru velikých anglických parků připomínajících volnou přírodu je upravené okolí zdejšího zámku. Po pěšinkách mezi stromy se můžeš projít až do vesničky Radostov, kde kdysi žil Bavor ml. Rodovský.

16. Vstup do zámku

K zámku přicházíš dlouhou alejí, tedy cestou, kolem které z obou stran rostou stromy, tady jsou to kaštany. Za branou už vidíš červeně zářit stavbu s cimbuřím nahoře, jako by to snad byl nějaký starobylý hrad. Na jedné straně má věž, uprostřed pak velký vchod, nad kterým je terasa.

Kolik žeber klenby se spojuje pod terasou u vchodu do zámku v místě, kde visí velká lampa?

- c) 4   d) 6   e) 8

17. Do parku

Z levé strany zámku projdi do parku. Odtud je parádní výhled na jeho protější stranu s velkou terasou. Na terasu mohli zámečtí páni a paní snadno vyjít rovnou ze svých komnat. A hned byli v přírodě. Erb původních majitelů vidíš nad vstupem na terasu.

Co je zobrazeno na erbu původních majitelů zámku?

- i) tři pštrosí péra   j) drak a meč   k) pět růží

18. Na terasu

Teď už vystoupej přímo na rozlehlou terasu. K dveřím do zámku zbývá jen pár schůdků.

Jaká dvě kamenná zvířata stráží schůdky vedoucí k dveřím zámku?

- t) psi   u) lvi   v) draci

ZAJÍMAVOSTI:

Novogotický zámek možná vypadá trochu jako starobylý hrad, ve skutečnosti ho ale nechali vystavět šlechtici mnohem později, v letech 1839–1857. I oni ale měli rádi dávné doby rytířů a princezen, a tak se jimi nechali inspirovat pro své sídlo. Inspiraci v minulosti prozrazuje nejen cimbuří, ale taky vysoká okna se špičkou na vršku. Všimnout si můžeš i spousty zdobených komínů. Protože se slohu starých hradů říkalo gotika, jeho pozdějšímu napodobování říkáme novogotika.

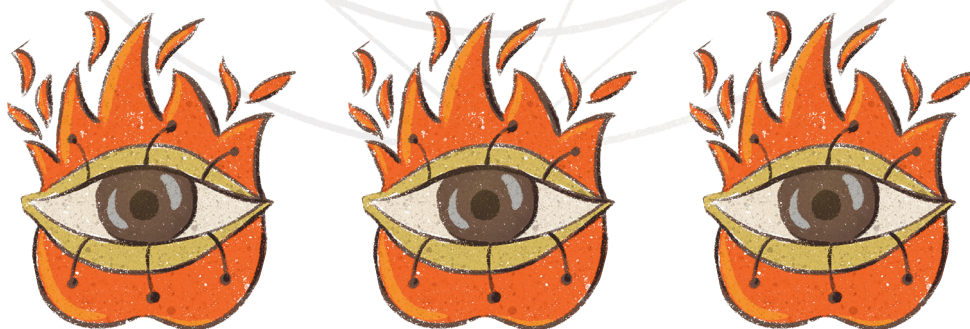
Harrachové nechali tento zámek postavit v polovině 19. století, příslušníci tohoto rodu zde žili až do druhé světové války. Pokud ti je jejich jméno povědomé, není divu! Podle něj se jmenuje například i známé lyžařské středisko Harrachov.

Uvnitř zámku najdeš v přízemí velké sály, kde zdejší panstvo přijímalo návštěvy, společně jedli, bavili se, vybírali knížky v knihovně nebo třeba hráli kulečnick. Mají tu taky rytířský sál s brněním a portréty významných Harrachů. Aby zámek vypadal opravdu starobyle, do některých místností si jeho majitelé nechali přivést starší honosný nábytek z jiných hradů a zámků, který doplnili třeba zlatem zdobenými tapetami. V prvním patře se pak bydlelo, jsou tu ložnice hraběte a hraběnky i dětský pokoj, koupelny nebo třeba pokojík pro komornou.

TIPY, KAM SE MŮŽEŠ JEŠTĚ PODÍVAT

*Zámeckým parkem můžeš projít až do vesničky Radostov, kde na statku kdysi žil Bavor Rodovský. Cestou si všimni velkých dubů, které tu rostou už po staletí. A taky si dávej pozor na letící míčky, část parku se totiž proměnila v golfové hřiště.

*Zámku dalo název nedaleké městečko. Když si projdeš jeho náměstí, najdeš tu památník bitvy v roce 1866. Jen pár let po dostavění zámku se totiž v jeho blízkosti střetli pruští vojáci s rakouskými. Bitva u Hradce Králové byla co do počtu bojovníků vůbec největší, k jaké kdy na českém území došlo. Střetlo se tu téměř půl milionu vojáků.

S Bavorem Rodovským v kuchyni jako v laboratoři

16. Bavor Rodovský byl prvním alchymistou, který sepsal kuchařskou knihu. Nejslavnější českou kuchařku ale napsala žena.

Jak se jmenovala česká kuchařka a zdatná spisovatelka, která napsala v 19. století knihu receptů?

- c) Karolína Světlá   d) Magdalena Dobromila Rettigová   e) Libuše Preclíková

17. Zajímavý chemický pokus můžeš udělat i v kuchyni, třeba s obyčejným zelím.

Kousek hlávky čerstvého červeného zelí nakrájej, dej do hrnce, zalij vodou a pět minut povař. Nech vychladnout! Potom přes cedník slij vyvařenou tekutinu. Právě tu budeš dále používat. Tmavě modrou vodu vyvařenou ze zelí rozděl do dvou sklenic, v každé stačí mít asi centimetrovou vrstvu. Do jedné sklenice nasyp lžici sody, do druhé nalij dvě lžice octa. Tekutinu v obou sklenicích pořádně promíchej.

Jakou barvu bude mít vyvařená voda ze zelí ve sklenici, kde je ocet?

- i) červenou   j) zelenou   k) žlutou

18. Poslechni si pozorně alchymistický příběh o Bavoru Rodovském.

Po jaké sladké dobrotě toužili dozorcí?

- t) po buchtíčkách se skořicí a vanilkovým krémem
u) po krupičné kaši se skořicí
v) po plněných knedlicích sypaných skořicí a kakaem

ZAJÍMAVOSTI:

Autorka knihy Domáci kuchařka žila na přelomu 18. a 19. století ve východních Čechách. Psala také básně i divadelní hry a věnovala se výchově dívek. Kromě péče o domácnost a ručních prací je učila také lásce k české literatuře.

Kyselé a zásadité látky obarví vodu ze zelí do různých odstínů. Kyselina, tedy například ocet, má při rozpuštění ve vodě hodnotu pH menší než 7. Pozor, některé kyseliny silnější než ocet mohou být hodně nebezpečné! Naopak jedlá soda je takzvaně zásaditá, to znamená, že má ve vodném roztoku hodnotu pH vyšší. Proto funguje při barvení úplně opačně než ocet.

Skořice je vlastně kůra stromu skořicovníku. Ten roste v tropických oblastech, kde je pořád teplo. Kromě krásné vůně a dobré chuti má skořice taky léčivé účinky, pomáhá hlavně správnému trávení.